

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 7 września 2023 r.

o ustanowieniu roku 2024 Rokiem Władysława Zamoyskiego

W 2024 roku upłynie sto lat od śmierci Władysława Zamoyskiego – działacza społecznego i organicznika, dzięki któremu tatrzańskie Morskie Oko znajduje się dziś w granicach Polski. Swoje ascetyczne życie Zamoyski poświęcił w całości służbie Ojczyźnie i Narodowi, a zwieńczył je przekazaniem całego majątku wraz z Biblioteką Kórnicką, Narodowi Polskiemu – czynem świadczącym o tym, że sprawy kraju były dla niego najważniejsze.

Władysław Zamoyski urodził się 18 listopada 1853 roku w Paryżu. Jego działalność społeczna związana była początkowo z Wielkopolską i Kórnikami, który otrzymał w spadku po swym wuju, Janie Działyńskim. Jednym z najważniejszych jej przejawów było wykupowanie polskich majątków zagrożonych przejęciem przez Niemców, co miało na celu utrzymanie polskiego stanu posiadania w kolonizowanej i germanizowanej przez zaborcę Wielkopolsce. Zgodnie z ideami pracy organicznej Władysław Zamoyski inwestował w rozwój przemysłu, dbając, by korzystali na tym polscy pracownicy i kontrahenci. Był m.in. współzałożycielem Banku Ziemskiego w Poznaniu, finansował działalność Biblioteki Kórnickiej, wspierał matkę – Jadwigę Zamoyską – w tworzeniu jej dzieła życia, czyli Szkoły Domowej Pracy Kobiet.

W 1885 roku jako obywatel Francji musiał opuścić Wielkopolskę na skutek tzw. rugów pruskich, ale nie zatrzymało to jego aktywności patriotycznej. Na dziesięciolecie związał się z Podhalem. W 1889 roku, pragnąc uchronić tatrzańską przyrodę od rabunkowej gospodarki leśnej, zakupił dobra zakopiańskie. Wprowadził tam zdecydowane działania mające na celu ochronę dziedzictwa naturalnego. Rozumiał wagę zachowania równowagi przyrodniczej dla kształtowania wrażliwości patriotycznej przyszłych pokoleń. Jego poparcie było kluczowe dla starań o utworzenie w Tatrach – też na jego ziemiach – parku narodowego. Należące do niego ówczesne tereny stanowią dziś 30% obszaru Tatrzańskiego Parku Narodowego.

W samym Zakopanem Władysław Zamoyski przyczynił się do budowy elektrowni, wodociągów, szkoły, szpitala, poczty i nowego gmachu Muzeum Tatrzańskiego, a także

Bazaru Polskiego na Krupówkach, w którym od 1911 roku mieści się Miejska Galeria Sztuki. Dzięki jego staraniom powstała linia kolejowa z Chabówki do Zakopanego. Najbardziej pamiętany jest Zamoyski z wieloletniego zaangażowania w walkę i proces o Morskie Oko oraz dolinę Rybiego Potoku. Dzięki jego wysiłkom długa sądowa batalia zakończyła się w 1902 roku przed trybunałem arbitrażowym w Grazu, który przyznał największe z tatrzańskich jezior stronie polskiej. Ustalony wówczas przebieg granicy nie uległ zmianie do dziś.

Od momentu odziedziczenia dóbr kórnickich Władysław Zamoyski uważał się za ich powiernika i opiekuna. Jego pragnienie rozkwitu ukochanej Ojczyzny sprawiło, że powierzone dziedzictwo chronił, pielęgnował i pożytkował dla dobra Narodu Polskiego. Już w 1912 roku Władysław wraz z siostrą Marią i matką Jadwigą podpisali dokument o zamiarze przekazania całego majątku na rzecz mającej powstać w przyszłości fundacji narodowej. W 1924 roku, po śmierci matki, Zamoyski wraz z siostrą zrzekli się swych dóbr i złożyli projekt ustawy o utworzeniu fundacji Zakłady Kórnickie, której zadaniem było m.in. utrzymywanie Biblioteki Kórnickiej oraz Szkoły Domowej Pracy Kobiet.

Władysław Zamoyski zmarł 3 października 1924 roku, nie doczekawszy uchwalenia przez Sejm ustawy o Zakładach Kórnickich, co nastąpiło 30 lipca 1925 roku. Stefan Żeromski napisał po jego śmierci, że akt donacyjny powołujący fundację Zakłady Kórnickie „winien być czytany w szkołach na równi z arcydziełami wieszczów narodowych”.

W uznaniu wielkich zasług i życia oddanego w całości Narodowi Polskiemu, które również dziś stanowią wzór nowoczesnej patriotycznej postawy i poświęcenia dla dobra wspólnego, w setną rocznicę śmierci tego wybitnego Polaka Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2024 Rokiem Władysława Zamoyskiego.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI